

- Ziazium, 2008 – Ziazium I. A. Filosofiia pedahohichnoi dii : monohrafiia / I. A. Ziazium. – Cherkasy : Vyd. vid. ChNU imeni Bohdana Khmelnytskoho, 2008. – 608 s.
- Menabeny, 1987 – Menabeny A. H. Metodyka obucheniya solnomu penyiu / A. H. Menabeny. – M. : Prosveshchenye, 1987. – 95 s.
- Padalka, 2008 – Padalka H. M. Pedahohika mystetstva (Teoriia i metodyka vykladannia mystetskykh dystsyplin) / H. M. Padalka. – K. : Osvita Ukrainy, 2008. – 274 s.
- Rudnytska, 2002 – Rudnytska O. P. Pedahohika: zahalna ta mystetska : navchalnyi posibnyk / O. P. Rudnytska. – K., 2002. – 270 s.
- Yutsevych, 1998 – Yutsevych Iu. Ie. Teoriia ta metodyka formuvannia ta rozvytku spivatskoho holosu / Iu. Ie. Yutsevych. – K. : IZMN, 1998. – 160 s.

Надійшла до друку 21.01.2015 року

УДК 613.71-057.86-047.22(045)

Роман Маслов

ОЗДОРОВЧА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СУКУПНЕ ПОНЯТТЯ ТА ІНТЕГРАЛЬНИЙ ПОКАЗНИК У ДОСЛІДЖЕННЯХ ГАЛУЗІ ЗДОРОВ'Я

У статті розглядається проблема сутності і змісту компетентності, яка характеризує фахівця в галузі розвитку, збереження, реабілітації і підтримання здоров'я. Проаналізовано майже три десятки визначень, створених науковцями психолого-педагогічних напрямів, які запропонували триаду таких словосполучних понять, як валеологічна компетентність, медико-валеологічна компетентність та здоров'язбережувальна компетентність. Різні за семантичним смислом поняття вміщують однакові засоби, критерії і компоненти, у яких автори не завжди виявляють суто професійно-прикладний підхід до вирішення практичних питань здоров'я тим чи іншим фахівцем оздоровчої галузі (спеціалістом фізичної культури, фізичної реабілітації, валеологом).

Проаналізовані поняття компетентності в галузі здоров'я та його конструктивні елементи надають можливість запропонувати альтернативне визначення цього виду компетентності, як оздоровчої компетентності.

Ключові слова: валеологічна компетентність, медико-валеологічна компетентність, здоров'язбережувальна компетентність, оздоровча компетентність, здоровий спосіб життя, ставлення до здоров'я.

В статье рассматривается проблема сущности и содержания компетентности, которая характеризует специалиста в отрасли развития, сохранения, реабилитации и поддержания здоровья. Проанализировано почти три десятка определенных, созданных учеными психолого-педагогических направлений, которые предложили триаду таких словообразовательных понятий, как валеологическая компетентность, медико-валеологическая компетентность и здоровьесберегательная компетентность. Разные за семантическим смыслом понятия содержат одинаковые средства, критерии и компоненты, в которых авторы не всегда выясняют сугубо профессионально-прикладной подход к решению практических вопросов здоровья тем или другим специалистом оздоровительной отрасли (специалистом физической культуры, физической реабилитации, валеологом).

Проанализированные понятия компетентности в отрасли здоровья и его конструктивные элементы предоставляют возможность предложить другое определение этого вида компетентности, как оздоровительную компетентность.

Ключевые слова: валеологическая компетентность, медико-валеологическая компетентность, здоровьесберегательная компетентность, оздоровительная компетентность, здоровый образ жизни, отношение к здоровью.

The problem of essence and maintenance of competence, that characterizes a specialist in industry of development, maintenance, rehabilitation and maintenance of health, is examined in the article. Almost three ten of determinations is analysed, formed by the scientists of psychological and pedagogical directions, that offered the triad of such word-formations of concepts as a valeological competence, medical and valological competence and economy of health competence. Different after semantic sense concepts contain identical facilities, criteria and components in that authors not always find out the especially professionally-applied way near the decision of practical questions of health that, or by other specialist of health industry (by the specialist of physical culture, physical rehabilitation, valeolog).

The analysed concepts of competence in industries of health and his constructive elements give possibility to offer other alternative determination of this type of competence as a health competence.

Prospects for further research in this direction up to the scientific community for physical culture and health-sector rehabilitation, involving experts philosophical, psychological and sociological directly expand the discussion on the definition of certain terms and definitions in health care on the basis of competence approach and eliminate existing discrepancy between physical therapy and physical rehabilitation, and valeological zdorov'yazberezhuvalnoyu competence.

Keywords: *valeological competence, medical and valological competence, economy of health competence, health competence, healthy lifestyle, attitude toward a health.*

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується значною нестабільністю і занепадом у всіх сферах і галузях соціокультурного та економічного життя країни. Ця ситуація створилася внаслідок олігархізації і криміналізації політичного устрою держави, тотальною корупцією усіх ланок і структур суспільства «зверху» до «низу».

З кризою, яка вже понад два десятиліття продовжується в Україні опісля того, як вона одержала статус незалежної держави, взаємопов'язане зниження активності людей, деморалізація всіх верств населення, зростання песимізму і втрата віри в майбутнє. Одночасно відбувається погіршення здоров'я, яке набуло розмірів депопуляції і деградації генофонду нації, втрачається запас життєвих сил та духовної енергії, які забезпечують сталий розвиток держави й особистості. Такий стан, у якому опинилася країна, не може не впливати й на розвиток гуманітарних наук, які досліджують нові підходи до навчання і виховання, що диктуються ХХІ століттям. Але саме до педагогічної освіти апелюють рятівні вимоги, як до однієї з можливих ланок, у якій можна реалізувати вихід із, нібито, безнадійної ситуації.

Пошук зі створеного безвихідного стану проектується також через актуалізацію процесів професійної підготовки майбутніх спеціалістів, зокрема підготовки студентів реабілітаційно-оздоровчої галузі, що одержала становлення і проходить етапи інституціалізації саме в останні буремні десятиліття.

У дослідженнях питань, де розглядається вид компетентності, який характеризує підготовленість фахівця охороно-оздоровчої галузі, існує значна розбіжність як у їхній термінологічній назві, так і у змістовній сутності щодо форм, засобів і методики професійного розвитку. За останні

роки, коли з'явилися наукові праці із зазначеної тематики, їх комплексний аналіз становив поверхневий характер, а науково-емпіричного аналізу за операционалізованою процедурою не проводилося взагалі ні в одних з відомих для нас наукових працях. Тому проблема, яка розглядається в пропонованій статті, полягає в тому, щоб здійснити аналіз відомих нам за останні півтора десятиліття визначень компетентностей з оздоровчої тематики й представити зміст поняття «рівень оздоровчої компетентності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації», яке ми обрали, як основний показник дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз даних літератури показує, що дослідження в галузі фізичної реабілітації проводяться в основному в трьох напрямках, які можна визначити, як: теоретико-методологічна, нозологічно-прикладна і професійно-особистісна підготовка фахівців з фізичної реабілітації [*Класифікатор професій, 2010: с. 584*].

Дослідження, які розгортаються в аспекті теоретичної підготовки студентів, визначають сутність і зміст професійно-оздоровчої компетентності, засновані на структурі лікувально-фізкультурної і валеологічної діяльності [*Верич, 1998: с. 216; Кукса, 2000: с. 256; Актуальні питання фізичної реабілітації, 2007: с. 604; Мурза, 2004: с. 559; Мухін, 2005: с. 472*]. Найбільш удало питання теоретичних підходів до фізичної реабілітації розглядалися в перше десятиліття нового тисячоліття, де номінативним визначенням сутності оздоровчої компетентності займалися лише фахівці фізкультурно-педагогічних галузей. У дисертаційних працях з проблем професійно-оздоровчої майстерності і формування професійно важливих якостей компетентність у здоров'ї як основний предмет дослідження не розглядалася. Поки що не приділили необхідної уваги до цієї тематики філософи, психологи і соціологи, остаточною думкою яких надала б понятійному апарату валеолого-здоров'язбережувальної компетентності завершеного варіанту.

Мета статті - на підставі аналізу наукових статей і дисертаційних праць українських науковців, застосовуючи гуманітарні методи аналізу понятійних одиниць та емпіричних індикаторів існуючих визначень валеолого-медично-здоров'язбережувальна компетентності, запропонувати своє розуміння компетентності спеціаліста оздоровчої галузі в контексті підготовки майбутнього фахівця з фізичної реабілітації.

Виклад основного матеріалу дослідження. В останнє десятиліття будь-який вид людської діяльності чи-то професійної галузі пов'язують з певним видом компетентності. При цьому відбувається виокремлення і диференціація компетентності в конкретні понятійні одиниці-компетенції. Поява нової професійно-педагогічної категорії створила множину компетентнісного понятійного апарату, що є цілком закономірним професійно-педагогічним процесом, поштовхом для його

«компетенційного» розгалуження й на лікувально-оздоровчу галузь, яка є об'єктом нашого дослідження. Саме посилаючись на такий підхід, ми здійснюємо спробу з'ясувати і проаналізувати сутність поняття, яке створюється об'єднанням двох термінів – «компетентність» і «оздоровлення», що в семантико-стилістичній формі набуває назви «оздоровча компетентність». Підставою для цього слугує ще й той науковий факт, що в дисертаційних дослідженнях зустрічаються різні варіанти зазначеного нами словосполучення: «медико-валеологічна компетентність» [Воскобойнікова, 2011], «валеологічна компетентність студентів» [Дворнікова, 2005; Самойлова, 2010; Романчук, Мороз, 2014], «професійна компетентність фахівців з фізичної реабілітації» [Волошко, 2005], «фахова компетентність» [Чернявський, 2012], «здоров'язбережувальна компетентність» [Зав'ялов, 2004], «компетентнісний підхід» [Фендель, 2010] та ін.

У той же час у наукових працях як російських, так і українських дослідників оздоровча компетентність набула ознаки валеологічної і здоров'язбережувальної компетентності і розглядається педагогами у двох напрямках:

1) як інтегральна характеристика і складова життєвої компетентності та професійно-особистісних якостей фахівця з фізичної реабілітації, сукупність знань, умінь, досвіду в динамічному розвитку системи охорони здоров'я;

2) як загальна здібність ефективно діяти в певних постлікувальних ситуаціях, починаючи зі стадії реконвалесценції (а в деяких випадках – і на перших стадіях розвитку хвороби).

У результаті проведеного контент-аналізу ключових понять валеологічної та здоров'язберігаючої компетентності зафіксованих нами в доступних інформаційних джерелах, нами виділені конкретні емпіричні індикатори й одиниці аналізу, які зазначають у своїх номінативних визначеннях їх автори: валеологічні знання, валеологічну інформованість, валеограмотність [Симоненко, 2002]; уміння проводити профілактичні заходи, застосування здоров'язберігаючих технологій [Тамарська, 2002]; складник загальної професійної компетентності; теоретична і практична підготовка в питаннях здорового способу життя [Нестеренко, 2003]; раціональна організація життєдіяльності, усвідомлення ролі ФК; практичні уміння в організації та проведенні фізкультурно-оздоровчої роботи [Дворнікова, 2005]; знання, цінності, мотиви, валеологічна позиція діяльності щодо оздоровлення; позитивне ставлення до здорового способу життя; активна і свідомо пропагувально-просвітницька діяльність [Бондаренко, 2006]; усвідомлення важливості здоров'я, здорового способу життя [Безкоровайна, 2006]; знання й дотримання норм і правил здорового способу життя; свобода та відповідальність за вибір способу життя [Зимняя, 2006]; медико-валеологічна інформативність; формування

спрямованості мислення на збереження й зміцнення здоров'я [Воронін, 2006]; готовністьсамостійно вирішувати питання здоров'я [Анохіна, 2007]; використання знань та умінь на засадах професійного і життєвого досвіду [Патрушева, 2008]; проявляється в усвідомленні важливості здоров'я; здібність іготовність контролювати і своєчасно реагувати на самопочуття і стан здоров'я [Дорошенко, 2008]; стала мотивація на здоровий спосіб життя; використання інноваційного досвіду в реалізації здоров'язбережувальної діяльності; орієнтація на удосконалення здоров'я усіх учасників освітнього процесу [Лукашин, 2009]; здібність мобілізувати знання, уміння і способи виконання оздоровчої практики в навчально-професійній діяльності [Анікєєва, 2009]; синтез чотирьох груп компетенцій: фізіологічних, соціально-психологічних, гносеологічних і акмеологічних [Бусигін, Пентюхін, 2010]; інтегративна сукупність, взаємодія і взаємопроникнення мотиваційного, когнітивного і діяльнісного компонентів, ступінь сформованості яких відображає готовність і здатність до професійної діяльності [Белікова, 2010]; інтегральне утворення особистості, яке ґрунтується на сформованих валеологічних компетенціях (загально-наукових, інструментальних, соціально-особистісних, загально-культурних) [Андрющенко, Філатова, 2010]; інтегральна якість особистості, побудована на інтеграції знань, умінь і досвіду [Шатрова, 2010]; інтегральна якість особистості, яка проявляється у загальній здатності та готовності; ґрунтується на інтеграції знань, умінь, навичок, ціннісних ставлень особистості [Антонова, Поліщук, 2011]; система знань, умінь, навичок; ставлення, позиція і діяльність щодо здоров'я [Самойлова, 2011]; інтегральна якість особистості, яка проявляється в її загальній здатності до здоров'язбережувальної діяльності [Поліщук, 2012]; інтегральна, динамічна риса, здатність організувати й регулювати; адекватно оцінювати; зберігати та реалізовувати здоровий спосіб життя; протистояти негативним впливам на здоров'я [Шаповалова, 2012]; професійно-якісна здатність [Воскобойнікова, 2013]; особистісне позитивне ставлення до здоров'я, рівень поінформованості та обізнаності в знаннях, уміннях і навичках з набуття досвіду здоров'язбереження [Шукатка, 2013]; сукупність ціннісно-потребнісних, практично набутих і засвоєних знань, умінь, навичок, способів творчої діяльності, що здійснюється зусиллями волі на позитивному емоційному фоні, здібність формувати індивідуальну стратегію здоров'язбереження [Єрмакова, Меєрзон, 2013]; система знань і уявлень про позитивні і негативні зміни в стані власного здоров'я та здоров'я оточуючих; вміння скласти дієву програму збереження свого здоров'я і здоров'я учнів в умовах навчально-виховного процесу; вміння створювати і розвивати здоров'язберігальне освітнє середовище; володіння способами організації діяльності з профілактики здоров'я та здоров'язбереження; володіння освітніми технологіями; вміння досліджувати ефективність освітнього

процесу з питань здоров'язбереження, а також здатність організувати і реалізувати діяльність з профілактики та здоров'язбереження [Ландо, 2013]; здатність (готовність) мобілізувати систему знань, умінь розумових і особистісних якостей, а також уміння передбачати, попереджати, або компенсувати втрату здоров'я [Тевкун, 2014]; складова життєвої компетентності, мотив ціннісної валеологічної позиції, діяльність з оздоровлення себе та оточуючих [Романчук, Мороз, 2014]. Усі згадані вище автори не проводять диференційованого аналізу між здоров'язбережувальною і валеологічною компетентністю. Ніяких суттєвих ознак у цих номінативних визначеннях вони не виділяють, а змішують в один ряд усі відомі засоби і технології, пов'язані зі зміцненням, збереженням та підтримкою здоров'я. І такий підхід проглядається у всіх зафіксованих нами авторів дисертаційних робіт і статей, які намагалися подати своє тлумачення тої компетентності, яка відображає здатність людини керувати оздоровчим процесом.

Суттєвої семантичної різниці між обома видами цих охороннооздоровчих компетентностей ми не вбачаємо, та й у сутнісному розумінні її не існує. З логічного погляду ця відмінність проглядається лише в тому, що валеологічна компетентність у своїй назві охоплює наукову дисципліну, а тому, на наш погляд, її завдання повинно відображати теоретико-методологічний зміст компетентності. Здоров'язбережувальна компетентність указує на суто професійно-прикладний підхід до вирішення практичних питань здоров'я тим чи іншим фахівцем оздоровчої галузі (спеціалістом фізичної культури, фізичної реабілітації, валеологом, санепідемологом). Власне, тому нами обрано іншу (хоча й аналогічну) назву дефінітивного позначення компетентності, що відображає охороннооздоровчу галузь, яка об'єднує ці обидва види компетентності, створені в науковому обігу за перші півтори десятиліття XXI століття. У нашому визначенні цей варіант компетентності отримав назву – «оздоровча компетентність», яку ми розглядаємо в контексті професійно важливої якості майбутнього спеціаліста фізреабілітаційної галузі і яка у своєму сутнісному змісті є не лікувальною (прерогатива медичної галузі), а спрямованою своїми природничими засобами на відновлення здоров'я вже опісля медичного втручання. Окремі автори в питаннях розвитку оздоровчої компетентності включають, окрім ЗУНів, ще й психологічні компоненти (мисленнєву [Воронін, 2006], усвідомлену [Дворникова, 2005], мотиваційну [Бондаренко, 2006; Лукашин, 2009] діяльність і відповідально-ціннісного ставлення до здоров'я [Патрушева, 2008] як свого, так і здоров'я оточуючих [Анохіна, 2007; Романчук, Мороз, 2014] і навколишнього середовища).

Стосовно професійної підготовки в контексті оздоровчої компетентності Патрушева (2008) указує на такі ознаки, як готовність

вирішувати професійні завдання, Воронін (2006) – на невід’ємний компонент здоров’язберігаючої компетентності майбутніх фахівців, Лукашин (2009) – необхідну складову загальнопрофесійної підготовки студентів педагогічного вишу всіх спеціальностей, Анікеєва (2009) – на здатність застосовувати компетентність у навчально-професійній діяльності.

Цікавий підхід до виділення основних компонентів оздоровчої компетентності запропонувала Шатрова (2010), яка розглядає спеціальну оздоровчу компетентність як підготовленість до самостійного виконання оздоровчо-реабілітаційних функцій, здібність самостійно здобувати нові знання й уміння. Єдиним представником, хто з фахівців фізичної реабілітації досліджував проблему здоров’язбережувальної компетентності, поки що залишається Белікова (2010) (готовність і здатність майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до збереження та зміцнення фізичного, психічного, соціального та духовного здоров’я – свого та оточення). Розмежовуючи здоров’я на окремі його складові, вона замість диференціації суб’єктів фізичної реабілітації обмежується поняттям «оточуючих», тобто, усіх тих, хто знаходиться біля тебе, спілкується з тобою в будь-якому середовищі, але які не виступають класифікованим предметом суб’єктів конкретної оздоровчої галузі: як-то хворі (для медицини) чи реконвалесценти (для фізичної реабілітації). Як зауважують Андрущенко й Філатова (2010), без валеологічних компетенцій неможливо забезпечити й досягти високого рівня загального професійного становлення особистості. Такої ж думки і Шукатка (2013), яка вважає здоров’язбережувальну компетентність необхідною умовою для якісної професійної діяльності майбутніх економістів.

На міждисциплінарному рівні Воскобойникова (2013) характеризує так звану медико-валеологічну компетентність учителя, який працює з підростаючим поколінням дітей, вважаючи цю інтеграцію професійно-якісною здатністю. Звісно, такий професійний варіант вчителя початкових класів, який здатний об’єднувати учительство, медичну й валеологічну підготовку, можна вважати ідеальною моделлю професійно-педагогічної компетентності. Досягти її на сьогодні майже нереально, тому що фахівцям з фізичної реабілітації медична спільнота ставить перепони і не бажає з ними знаходити шляхи професійної інтеграції. Щодо шкільного учителя, то, на наш погляд, йому краще обмежитися все-таки одним видом оздоровчої компетенції – валеологічним, що є найбільш доступним для сучасної реальної ситуації.

Найбільш професіоналізований підхід до оздоровчої компетентності виявляють Бусигін і Пентюхін (2010), які в синтезі чотирьох груп компетенцій виокремлюють в окрему групу акмеологічні компетенції, застосування і використання яких в соціокультурній і буденній діяльності обдарованих індивідів (спортсменів) й амбіційно-акцентованих осіб

(хірургічно-естетична зміна будови їхнього тіла та окремих частин), значною мірою залежать від дотримання професійної етики (а не бізнесових інтересів) і професійної відповідальності за лікувально-оздоровче втручання в організм людини. Без сумніву, можна стверджувати, що логічним підходом у розробці моделі «оздоровчої компетентності студента-фізреабілітолога» буде поєднання з таким позанавчальним практично-прикладним процесом, як питання самооздоровчої компетентності майбутнього професіонала оздоровчої галузі. Самооздоровча компетентність не обмежується тільки ЗУНами (знання, уміння, навички), а для майбутнього фахівця з фізичної реабілітації має два напрямки:

1-й – виявляється в тому, що професійно-предметна спрямованість фізреабілітаційної діяльності ототожнюється процесом оздоровлення;

2-й – сам фахівець повинен не тільки виявляти компетентність у питаннях оздоровчого процесу, а й сам бути здоровим.

Обидва ці напрями в навчальному процесі студента-фізреабілітолога повинні об'єднуватися і створювати єдиний підхід як у навчанні, так і в наукових дослідженнях. Тобто, мова йде про самостійний розвиток і вдосконалення не тільки власного здоров'я, а, перш за все, професійної компетентності в питаннях майбутньої кваліфікації спеціаліста оздоровчої галузі.

Висновки. У зв'язку із значною розбіжністю загальнонавчального, недостатньо уніфікованого визначення у вітчизняній науковій літературі поняття «валеолого-медична, здоров'язбережувальна компетентність» розглянуті вище його конструктивні елементи надають можливість запропонувати для обговорення у вигляді робочого формулювання інше визначення цього виду компетентності для охороннооздоровчої галузі, яке поступово набирає методологічної значущості, щоб перерости у професійно-педагогічну категорію.

Пропоноване нами визначення має такий зміст: оздоровча компетентність майбутнього спеціаліста оздоровчої галузі – це сукупність досягнень студента в допрофесійний період навчання, пов'язаний зі спрямованістю свідомості на активну оздоровчу діяльність і набуття досвіду в розвитку та підтриманні оптимально збалансованого фізіологічного стану організму, здатного протистояти зовнішнім і внутрішнім негативним впливам, що сприяє виживанню, самозбереженню і безпеці в умовах соціуму, побуту і професійної діяльності. Як інтегральний показник-компонент професійно-педагогічної та валеологічної культури особистості, оздоровча компетентність стає тим фундаментом, який дозволяє досягти як якості життя взагалі, так і високого рівня професійного розвитку. Перспективи подальших розвідок у даному напрямі складаються в тому, щоб науковій спільноті з фізичної культури та оздоровчо-реабілітаційної галузі із залученням спеціалістів філософського,

психологічного і соціологічного напрямку розширити дискусію щодо визначення термінології й окремих дефініцій у системі охорони здоров'я на підставах компетентнісного підходу і ліквідувати існуючу розбіжність між лікувальною фізкультурою і фізичною реабілітацією, валеологічною і здоров'язбережувальною компетентністю.

ЛІТЕРАТУРА

- Верич, 1998* – Верич Г. С. та ін. Деякі аспекти підготовки спеціалістів з фізичної реабілітації в Українському національному університеті фізичного виховання і спорту // Молода спортивна Україна : матер. 2-ої Всеукр. наук. конф. аспірантів. – Львів, 1998. – Част.1. – С. 216-220.
- Кукса, 2000* – Кукса В. О. Вступ до спеціальності «Фізична реабілітація» (філософсько-методологічні аспекти) : навчальні матеріали і тексти до програмного курсу для студентів фізично-реабілітаційних відділень педвузів. – Суми : Редакційно-видавничий відділ СДПУ ім. А. С. Макаренка, 2000. – 256 с.
- Класифікатор професій, 2010* – Класифікатор професій (ДК 003:2010; із змінами та доповненнями). Видання офіційне. – К. : Держстандарт України, Видавництво «Соцінформ». – 2010. – 584 с.
- Актуальні питання фізичної реабілітації, 2007* – Актуальні питання фізичної реабілітації : монографія / Левченко В. А., Вакалюк І. П., Бондаренко В. М., Мудрак М. В., Бондар Ю. М., Прикарпатський національний ун-т ім. Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2007. – 604 с.
- Мурза, 2004* – Мурза В. П. Фізична реабілітація : навч. посіб. – К. : Орлан, 2004. – 559 с.
- Мухін, 2005* – Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник [для студ. вищ. навч. закладів фізичного виховання і спорту] / В. М. Мухін. – [2-е вид., перероб. та доп.]. – К. : Олімпійська література, 2005. – 472 с.

REFERENCES

- Verich, 1998* – Verich G. Is and other Some aspects of preparation of specialists from a physical rehabilitation in the Ukrainian національному university of physical education and sport // Young sporting Ukraine : Mater. 2th Vseukr. sciences. conf. graduate students. it is Lviv, 1998. – Part1. – P. 216-220.
- Kuksa, 2000* – Kuksa W.O. Prelude of speciality the «Physical rehabilitation» (philosophical-methodological aspects) are Educational materials and texts to the programmatic course for the students of physically-rehabilitation separations of pedagogical institution of higher education. – Sumy : the Editorial publishing department of SDPU the name of A. S. Makarenko, 2000. – 256 p.
- Classifier of professions, 2010* – Classifier of professions (DK of 003:2010; with changes and additions). Edition is official. – K. : national Standard of Ukraine. Publishing house «Socinform». – 2010. – 584 p.
- Pressing questions of physical rehabilitation, 2007* – the Pressing questions of physical rehabilitation: monograph / Lewchenko W. A.,Wakaluk I. P., Bondarenko W. M., Mudrak M. W., Bondar J. M. : Prykarpattya national uniwersitet the name of Vasyl Stefanika it is Ivano-Frankivsk, 2007. – 604 p.
- Murza, 2004* – MurzaW. P.The Physical rehabilitation: Train aid. – K. : bald Eagle, 2004. – 559 p.
- Muchin, 2005* – Muchin W. M. The Physical rehabilitation : textbook [for For the stud. of higher educat.Establishmentsof physical education and sport] / W. M. Muchin. – [2th kind.,done and complem.]. – K. : Olympic literature, 2005. – 472 p.

Надійшла до друку 26.02.2015 року